

Ekonomipriset 2022

Kungl. Vetenskapsakademien har beslutat utdela Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2022 till

Ben S. Bernanke

The Brookings Institution, Washington DC,
USA

Douglas W. Diamond

University of Chicago, IL,
USA

Philip H. Dybvig

Washington University in St. Louis, MO,
USA

”för forskning om banker och finanskriser”

Deras upptäckter lär samhället hantera finanskriser bättre

Årets ekonomipristagare, Ben Bernanke, Douglas Diamond och Philip Dybvig har väsentligt förbättrat vår förståelse av bankernas roll för ekonomin, särskilt vid finanskriser. Deras forskning visar bland annat varför det är så viktigt att undvika att banker kollapsar.

Modern bankforskning klargör varför vi har banker, hur vi kan göra dem mindre sårbara i kristider och hur bankkollaps förvärrar finanskriser. Grunden till denna forskning lades av Ben Bernanke, Douglas Diamond och Philip Dybvig i början av 1980-talet. Deras analyser har fått stor praktisk betydelse för finansmarknadsreglering och hantering av finanskriser.

För att samhällsekonomin ska fungera behöver sparande kanaliseras till investeringar. Men här finns en motsättning. Sparare vill ha tillgång till sina pengar snabbt när oväntade utgifter dyker upp medan företagare och bostadsköpare behöver veta att de inte tvingas betala tillbaka sina lån i förtid. Diamond och Dybvig visade teoretiskt hur banker erbjuder en optimal lösning på problemet. Genom att som mellanhand ta emot insättningar från många sparare kan bankerna tillåta kunderna att ta ut sina pengar när de vill, och samtidigt erbjuda långfristiga lån.

Men analysen visade också att kombinationen av dessa två åtgärder gör banker sårbara för rykten om deras nära förestående kollaps. Om ett stort antal sparare skyndar till banken samtidigt för att ta ut sina pengar kan ryktet bli en självuppfyllande profetia – en bankrusning uppstår och banken kollapsar. Den här farliga dynamiken kan förebyggas

genom statliga insättningsgarantier och beredskap för nödlån till krisande banker.

Diamond visade också hur banker utför en annan samhällsviktig uppgift. Som mellanhand mellan många sparare och låntagare är de väl lämpade att bedöma låntagarnas kreditvärdighet och se till att pengarna används till bra investeringar.

Ben Bernanke analyserade 1930-talets depression, den värsta ekonomiska krisen i modern tid. Han visade bland annat hur bankrusningar var avgörande för att krisen blev både djup och långvarig. När bankerna kollapsade försvann värdefull kunskap om låntagarna som var omöjlig att snabbt bygga upp igen. Samhällets förmåga att kanalisera sparande till produktiva investeringar blev därmed kraftigt nedsatt.

– Pristagarnas insikter ger oss bättre möjligheter att i framtiden undvika såväl allvarliga kriser som kostsamma räddningsaktioner, säger ekonomipriskommitténs ordförande Tore Ellingsen.

Ben S. Bernanke, född 1953 i Augusta, GA, USA. Fil.dr 1979 vid Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, USA. Distinguished Senior Fellow, Economic Studies, The Brookings Institution. Washington DC, USA.

Douglas W. Diamond, född 1953. Fil.dr 1980 vid Yale University, New Haven, CT, USA. Merton H. Miller Distinguished Service Professor of Finance, University of Chicago, Booth School of Business, IL, USA.

Philip H. Dybvig, född 1955. Fil.dr 1979 vid Yale University, New Haven, CT, USA. Boatmen's Bancshares Professor of Banking and Finance, Washington University in St. Louis, Olin Business School, MO, USA.

Prissumma: 10 miljoner svenska kronor, delas lika mellan pristagarna.

Mer information: www.kva.se och www.nobelprize.org

Presskontakt: Eva Nevelius, pressansvarig, 070-878 67 63, eva.nevelius@kva.se

Sakkunniga: Tore Ellingsen, 070-796 10 49, tore.ellingsen@hhs.se, John Hassler, 070-811 72 63, john.hassler@iies.su.se, Per Strömberg, 070-291 64 50, per.stromberg@hhs.se, Tommy Andersson, 073-358 26 54, tommy.andersson@nek.lu.se, Ingrid Werner, werner.47@osu.edu, ledamöter av Kommittén för priset i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

Kungl. Vetenskapsakademien, stiftad år 1739, är en oberoende organisation som har till uppgift att främja vetenskaperna och stärka deras inflytande i samhället. Akademien tar särskilt ansvar för naturvetenskap och matematik, men strävar efter att öka utbytet mellan olika discipliner.